

PREDSTAVLJAMO VAM NAŠ SVET: ČRNEJA

Zavedajmo se sami sebe

Na letošnje upravne občinske in provincialne volitve se moramo nenehno pripravljati, kajti z rastjo naše nacionalne zavesti postajamo beneški Slovenci vedno bolj subjekt in tisti politični činitelj, ki ne sme in ne more biti na eni strani drobiž v rokah italijanskih političnih strank niti ne jeziček na tehtnici istih strank v njihovi politično volilni matematiki in igri.

Zavedati se namreč moramo, da smo vse doslej prav zato, ker nismo bili enotni, osveščeni in zavedni, bili v političnem življenju pri nas zgolj in le objekt, s katerimi so prosto manipulirali močnejši in spretnjši, kolikor so pač hoteli ter pri tem dobro izkoriščali našo zaostalost, naš strah, našo ekonomsko nemoč in revščino. Toda ti časi so, kot se zdi, zdaj odšli za vedno v nepovrat in beneški Slovenci v tem trenutku dozorevamo kot zavestna, subjektivna in tudi prebujena nacionalna etnična skupnost, ki si bo, to dobro vemo, le enotna, ne glede na svetovni nazor in politično pripadnost posameznikov izmed nas, lahko na volitvah priborila ne samo svojih izvoljenih poslancev, temveč bo že s samim kandidiranjem in udeležbo na volitvah dokazala, da tukaj biva mo zgodovinsko in od nekoč in da si zato hočemo dobiti samo tisto, kar nam že po naravnem in božjem pravu pripada in ne samo po demokratični ustavi italijanske republike: šole v svojem jeziku, sorazmerno udeležbo naših predstavnikov v občinskih in drugih voljenih organih, pravico do izražanja v svojem jeziku na odru, v javnosti, pred sodiščem in državno upravo. To so naše minimalne zahteve, ki jih bomo uresničili, kajti v to smo prepričani.

Zatorej ne bomo šli letos na volitve več razkropljeni in razdrobljeni, nastopili bomo skupaj kot subjekt beneškoslovenske etnične skupnosti in prepričani smo, da bodo ostali to razumeli in nas v tem smislu tudi podprli. Čas je že, da smo nenehno prisotni povsod: na kandidacijskih listah, v javnem, verskem in političnem življenju. To je namreč edina pot za uresničitev vseh naših nacionalnih pravic etnične skupine, ki se v polnosti zaveda same sebe, svoje zgodovine in tisočletne, kontinuirane prisotnosti na teh tleh. Zato letos kot kdajkoli prej gledamo z zaupanjem in optimizmom na izid bližnjih volitev, ki bodo zagotovo potrdile spremenjene in dožarele razmere pri nas, saj je to končno tudi dejstvo, ki je prisotno med nami neprekinjeno že več kot sto let.

A.P.

Kljub vsemu počasen, a opazen napredek

V Črneji ne vedo kdo je bil Lodovico Ariosto, po katerem se imenuje glavna ulica njihove vasi - Slovenske vasice komuna Neme, ki leže v hribih, so bile vedno zapostavljene - Pri prihodnjih upravnih volitvah naj bi bili izvoljeni taki ljudje, ki jim je pri srcu gospodarski in kulturni razvoj tega področja, ki je med najbolj zapuščenimi v videmski provinci

Čeprav je na koledarju še februar, torej uradna zima, je vendar že povsod čutiti prebujajočo se pomlad, zlasti če zapustiš mesta v ravnini in se napotiš proti beneškim hribom na robu Furlanske ravnine.

Nekaj podobnega smo doživljali te dni, ko smo se iz Vidma napotili v Črnejo. Sicer asfaltirane poti so bile vse zamazane od blatne prsti, ki so jo nanosili traktorji in tudi to je bil dokaz več, da smo se peljali pomladi nasproti. Naši ljudje, kmetje iz Črneje in okolice, so namreč že začeli s predpomladnimi poljskimi deli, kajti zemlja se je že začela prebujati, s tem pa je začela terjati pridne roke naših ljudi.

Črneja, znana vas predvsem po zgodovinskem dejstvu, da so bili tam našli beneškoslovenski rokopis, dragoceni dokument iz začetkov slovenske pismenosti in književnosti, nas je sprejela vsa sončna in nasmejana. Bilo je tako toplo, da smo mežikali na soncu brez plašča in v narečju kramljali s tamkajšnjimi ljudmi, delovno oblečenimi, ki so se vračali bodisi s polja bodisi iz hoste. Mimo nas so ropotali čisto novi traktorji, tisti večji, ravninski, pa tudi tisti manjši, namenjeni za rigolanje in obdelovanje vinogradov po strmih pobočjih bližnji hribov in grebenov. To nas je v nekem smislu razveselilo, saj smo nazorno videli, da se tudi naše zaostalo

in dokaj zanemarjeno kmetijstvo na tem področju le modernizira, s tem pa seveda postaja tudi rentabilnejše, uspešnejše in donosnejše.

Tako smo torej v predpomladnem soncu stali sredi Črneje, se pogovarjali in ne nadoma nam je padel v oči ulični napis ceste, na kateri smo stali. Z nekakšnim presenečenjem, skoraj začudenjem smo prebrali, da smo stali na ulici Lodovica Ariosta sredi Črneje.

In vprašali smo naše sobesednike, če vedo, kdo je bil Lodovico Ariosto in kakšno

zvezo ima osebno z beneškoslovensko vasjo Črnejo? Nekateri sploh niso vedeli, kdo bi naj bil (tudi izobraženejši Italijani vedo o njem samo tisto, kar so se bili naučili o Ariostu v gimnaziji, da je bil renesančni pesnik, tvorec prvega renesančnega epa Besni Roland, medtem ko hudo dvomimo, da bi bili sam ep prebrali, kajti njegova pomembnost je danes v glavnem domena literarnih komparativistov za katere je Ariosto pomemben v razvoju evropske literature kot predhodnik avanturističnega romana, katerega višek najdemo v Cervantesovem Don Kihotu). Pravkar zapisana, malce daljša digresija o Ariostu v Črneji je bila potrebna samo zato, da bi bilo videti poimenovanje glavne ulice v tem kraju z Ariostovim imenom priložno poimenovanje v imenu neke italijanske kulture, ki ni na teh tleh niti doma, niti nima svojih korenin. Zanimiva bi bila namreč anketa, ki bi jo naredili v Črneji z

ČRNEJA s svojo čudovito zeleno okolico. V ozadju so Čufine

enim samim vprašanjem: odgovorite nam namreč, kdo je bil Ariosto, kaj je napisal, kdaj je živel in v čem je pomemben in hudo dvomimo, če bi v vsej Črneji našli človeka, ki bi nam zadovoljivo in izčrpno kaj vedel povedati o tem.

Med našimi sobesedniki (samo eden je bil nekaj od daleč in zelo megleno slišal o Ariostu) je bil najglasnejši Riko Šturam iz Dobja, majhnega zaselka pri Črneji.

«Čutimo se v Črneji in bližnjih zaselkih zapuščene, kajti občina v Nemah je furlanska in seveda zapostavlja naše hribovite predele. V njej žal nimamo nobenega svojega predstavnika, ki bi znal tolmačiti naše želje in probleme, teh pa ni malo. Včasih pomislim, da bi ob robu ravnine postavili kar berlinski zid, proti severu pa bi skozi Čufine prebili predor in se tako povezali z našimi ljudmi», je pol za šalo pol zares pribil Riko Šturam in izrazil upanje, da bodo junijske upravne volitve morda le omogočile izvolitev domačih predstavnikov v občinski svet v Nemah.

Takšne želje bodo uresničljive samo v primeru, če se bodo domačini iz Črneje in okolice zbrali in predložili svojo listo, na kateri naj bi bili kandidati hribovskih vasi in hkrati ljudje, ki jim je gospodarski in kulturni razvoj tega področja pri srcu.

V Črneji se nismo že dolgo mudili. To pot smo bili v nekem smislu tudi veselo presenečeni: pogled na številne nove vile in obnovljene hiše ter gospodarska poslopja, živahna, modernizirana kmetijska dejavnost in ne navsezadnje deželno prizadevanje za popravilo in asfaltiranje nekaterih stranskih cest, ki vodijo k zaselkom in posameznim hribovskim kmetijam, nam je vrnil malce zaupanja tudi v prihodnost Črneje in okolice, kjer smo le opazili napredek in izboljšanje od takrat, ko smo se pred dobrim letom zadnjič mudili v tej naši vasi, ki je v slovenski književnosti in zgodovini zapisana kot kraj in mesto, kjer so bili našli znameniti slovenski dokument-beneško slovenski ali črnejski rokopis.

DEŽELNI SVET FURLANIJE-JULIJSKE BENEČIJE

Intervencija slovenskega poslanca Štoke za gospodarski dvig Beneške Slovenije

Našim ljudem je treba zagotoviti delo na domačih tleh, za kar naj bi poskrbela dežela in država - Tudi težke vojaške služnosti naj bi omilili, če jih že ne morejo odpraviti

Na zasedanju deželnega sveta 5. februarja letos je posredoval med razpravo, v prid beneškemu Slovincem deželni svetovalec dr. Drago Štoka. Dejal je:

«Gospod predsednik, gospodje svetovalci, naj mi bo dovoljeno na kratko posredovati v tej razpravi, pa čeprav so moji ostali kolegi že poglobili probleme, ki zadevajo emigracijo.

Emigracija je eden najhujših problemov, ki je še posebej pereč v videmski pokrajini. Znano je, da Karnija in Nadiške doline neprestano izgubljajo prebivalce. Na obmejnem področju Beneške Slovenije srečujemo lahko na cestah samo otroke, starce in invalide. Mladi so prisiljeni zapustiti svoje hiše, ker jim zemlja ne zagotavlja boljše in zanesljive prihodnosti.

Ena izmed posledic emigracije se kaže v počasnem ugašanju jezikovne, folklorne in kulturne dediščine Beneške Slovenije, kjer živi trdna slovenska manjšina, ki je še vedno zatirana, ker nima osnovnih in srednjih šol v materinem jeziku, niti ne uživa drugih etničnih pravic. Omenjena manjšina je zatirana tudi zato, ker funkcionarji različ-

nih družb in uradov ovirajo pravično rešitev njihovih pravic in v ta namen še danes uporabljajo zastraševalne in mučilne ukrepe, ki jih ne bom našteval podrobneje.

Nujno potrebno je najti rešitve, da bi zasidrili te naše brate na njihovi zemlji. V tem smislu mora biti dežela pospeševalka načrta za valorizacijo omenjenega področja v tem smislu, da zahteva vsebuje: načrt za turistični razvoj, načrt za pomoč in dvig individualnih kmetijskih gospodarstev, načrt za organizacijo ustanovitve najrazličnejših združenj, načrt za pogozdovanje, valorizacijo pašnikov in regulacijo voda, treba pa bo tudi preučiti možnosti morebitnega posredovanja IRI na tem področju, kot je bilo to storjeno na drugih zaostalih področjih republike, da bi tako polno zaposlili lokalno delovno silo, predvsem mlade delovne roke. To so zahteve, ki jih je tudi predložila delegacija beneških Slovencev, ko je bila sprejeta pri predsedniku deželne vlade.

Da bi dosegli zaželeni cilj pa je med drugim treba postaviti tovarne v Št. Lenartu in Špetru ob Nadiži, prav tako pa je treba odstraniti ali pa vsaj zelo skrbno vojaške služnosti, prav tako pa bo

potrebno izkoristiti vse možnosti, ki jih danes ponuja meja s sosednjo republiko Jugoslavijo in na široko izkoristiti trgovinske in ekonomske odnose z Vzhodom.

Zdi se mi torej nujno poudariti, da emigracija ne zadeva samo videmske pokrajine, temveč enako, tudi Trst in Gorico čeprav je tukaj ta pojav nekoliko drugačne narave. Iz omenjenih mest sicer ne emigrirajo tako množično delavci in mlajši ljudje, čeprav je dovolj vznemirljivo, da mladi diplomanti in absolventi ne

morejo najti tukaj delovnih mest, ki bi ustrezala njihove mu študiju.

Gospod predsednik, zaključujem z upanjem, da bodo primerni ukrepi za rešitev težkega problema emigracije čim prej globalno predloženi in uveljavljeni ob pravem času v socialno dobrobit celotne naše dežele. V ta namen se mi zdi koristno in nujno, da glasujemo danes za skupen predlog, ker problemov emigracije tukaj ne smemo drobiti, temveč jih združiti v pozitivnem iskanju dokončne in pravične rešitve.

KRNICE leže visoko v hribu, od koder se nudi lep razgled

IZ KRNAHTSKE DOLINE

Dobre in slabe iz tipanskega komuna

Prvi predpogoj za razvoj turizma so dobre ceste - Nujno potrebno je odpraviti tudi težke vojaške služnosti - Obljub smo že dolgo siti

Tudi pri nas se nekaj prebujajo. Ne vemo, ali diši že po pomladi ali po administrativnih volitvah. Začeli so se za nas zanimati razni parlamentarci in nam obljubljati same dobre in sladke reči kot starši otrokom, če bodo ubogali. Ker je prišel v modo turizem, nam seveda obljubljajo, da bodo napravili vse, kar je potrebno, da se turizem razvije v naših ubogih vaseh. Pravijo, da bomo od turizma lahko živeli. Mi smo pa drugega mnenja. Dobro bodo živeli le tisti, ki bodo imeli direktno korist od turizma, a koliko je takih? Naši ljudje bodo morali vseeno še naprej hoditi po svetu za zaslužkom, kajti domača zemlja je preskopa, da bi redila vse, od lepih panoram, čeravno bi jih uživali z asfaltirane ceste, in od dobrega zraka, ne moremo živeti. Bolj pametno bi bilo, da bi poskrbeli, da bi dobili kje blizu kakšno delo. «Zona industriale» v Čedadu je menda zaspala, naj bi se nam odprla pot vsaj proti Huminu, ali pa je tudi tam «obeča» samo na papirju in na ustih tistih, ki mislijo, da si bodo z «obečami» pridobili ljudstvo.

Pa pustimo ob strani te stvari. Res je, da je prav te dni dala provinca v apalt dela za ureditev ceste, ki povezuje Krnahtsko dolino s Tersko. Družinski poglavarji iz Viskorše, Krnahte in Debeleža so predložili podpredsedniku deželnega odbora Enzu Moru prošnjo, da bi pri urejanju te važne arterije upoštevali tudi nekatere spremembe. Prosili so tudi, naj bi se omilile, če že ne odpravile, težke vojaške služnosti, ki so pravo breme teh že tako ubogih vasi. Obljubili so, da bodo v kratkem prišli na lice mesta tehniki, da bodo vse preučili in če bodo mogli, ugodili želji lokalnega prebivalstva.

Pa še najbolj žalostne iz našega komun. V zelo kratkem času smo izgubili kar tri vaščane:

Mnogo prezgodaj je odšel za vedno od nas učitelj Remo Berra iz Tipane. Bil je več časa v videmski bolnici, a ko so zdravniki videli, da mu ne morejo podaljšati življenja, so ga poslali domov, kamor pa ni prišel več živ, ker je umrl med prevozom. Vest o njegovi smrti je potrla marsikoga, kajti kot učitelj in izobražen človek je dosti pomagal svojim vaščanom. Pisal je prošnje, se zanimal za probleme naših ubogih zapuščenih vasi, bil skratka povsod prisoten s svojim dobrim srcem, da bi nam pomagal. Njegovega veličastnega pogreba se je udeležila velika množica ljudi, med temi tudi številni zastopniki lokalnih oblasti in njegovi sošolci iz raznih krajev Furlanije.

Na komun je prišlo te dni tudi sporočilo, da je umrl

v Ameriki Serafino Leban iz Tipane, ki je odšel preko Oceana, kot nešteto drugih naših ljudi, še pred 20 leti. Sporočilo pravi, da se je smrtno ponesrečil pri delu, kaj več o njem ni bilo sporočenega.

Zelo je vse presenitila tudi žalostna vest, da je umrla nagle smrti do zadnjega momenta svojega življenja živahna Marija Scuur poročena Melissa iz Prosnida. Že

IZ KANALSKE DOLINE

Kanalska dolina ima vse pogoje in možnosti da se razvije kmetijstvo in živinoreja

*Potrebno bi bilo zgraditi več zadružnih hlevov
Dopolnjevanje kmetijstva s turizmom - Pri tem naj pomaga dežela s konkretnimi dejanji*

Preteklo nedeljo so se sestali številni živinorejci Kanalske doline, da so razpravljali o izredno važnem problemu: o možnostih gradnje zadružnih hlevov in razvoju kmetijstva. Svoječas je komun dal namreč nalogo dr. Serragiotto iz Belluna, ki je strokovnjak te panoge, da prouči ta problem in napravi načrt kako izkoristiti vsa naravna bogastva tega področja, ki ima, kot znano, velike možnosti zaradi svojih okoliščinskih karakteristik, ki so ugodne, kot nikjer drugje v celnem gorskem obroču dežele.

Skupščini je predsedoval trbiški župan, ki je tudi deželni svetovalec in je prisotnim tudi obljubil vso podporo komun za dvig živinoreje. Dr. Serragiotto pa je obširno razložil svoj načrt, ki ga je nalašč zanje pripravil in poudaril, da bi na področju Trbiža čisto lahko postavili vsaj dva zadružna hleva in sicer enega v Rovtah, drugega pa v Zabnicah.

Potem se je razvila živahna diskusija. Zanimiva je bila intervencija dr. Cragolinija, direktorja pri deželnem odborništvu za hribovsko gospodarstvo, ki je obrazložil, da dežela daje velike podpore za razvoj kmetijstva v hribovskih krajih, koristi, ki jih prinaša zadružništvo in dopolnjevanje kmetijstva s turizmom in z drugimi gospodarskimi dejavnostmi, ki jih more nuditi to področje.

Ob zaključku so sklenili, da bodo poverili že ustanovljenemu odboru nalogo, da se to vprašanje še bolj poglobi in o katerem bodo razpravljali na prihodnjem sestanku kmetov Kanalske doline, ki ga bodo sklicali v kratkem.

ERSA (Ente regionale per lo sviluppo dell'agricoltura - Ustanova za razvoj kmetijstva) v hribovskih krajih daje namreč velike možnosti, da si nekatere vasi go-

na je bila namenjena na obisk k svojim sorodnikom v Rim, a na videmskem kolodvoru ji je postalo slabo in je umrla. Bila je stara komaj 60 let. Poznana je bila daleč naokoli, ker je imela v Prosnidu gostilno. Vsi so jo imeli radi, ker je bila dobrosrčna žena in zato bo nam vsem ostala v najlepšem spominu. Pokopali smo jo v spremstvu številnih vaščanov dne 29. januarja na prosniskem pokopališču.

spodarsko opomorejo, zato bi bilo zares škoda, da ne bi izkoristili te ugodne prilike, ki se nam ponuja.

Javna dela za 100 milijonov lir

Pred nekaj dnevi je deželna direkcija inšpektorata za kmetijstvo, gozdarstvo in hribovsko gospodarstvo dežele Furlanije-Juljske kraje sporočila administraciji občine Naborjet-Ovčja ves, da je bila avtonomna sekcija za hribovsko bonifikacijo Tolmeča pooblaščen, da razpiše dražbo za sledeča dela v občini Naborjet-Ovčja ves, za katere je napravila načrte sekcija sama na prošnjo občine: hidra vlično ureditev hudournika Ukve v istoimenski vasi (40 milijonov lir), ureditev potoka Ravne v Ukvah (5 milijonov in 500 tisoč lir) in popravilo poljske poti v Ukvah v kraju Patemaran (15 milijonov lir).

Ojačenje vodovoda v Trbižu

Te dni so v našem mestecu dokončali dela za ojačenje vodovoda. Poleg starega vodovoda so zajeli v višini 1030 metrov v dolini Bartolo nov izvir in položili nove cevi za dobrih pet kilometrov. Sedanji vodovod bo dajal povprečno 13 litrov vode na sekundo. Stroške, ki znašajo 40 milijonov lir, je vzela v breme trbiška občina. Odslej se ne bo treba več bati, niti v sušnih mesecih, da bi primanjkovalo vode.

FOJDA

Smrtna kosa

V čedadski bolnici je umrl Cornelio Scubla iz Podklapa. Pokopali smo ga na domačem pokopališču v velikem spremstvu domačinov dne 31. januarja.

IZ NADISKE DOLINE

Več novih prehodov prve kategorije?

Provinca bo zgradila več novih kasarn za finančne stražnike na obmejnih prehodih

Sedaj imamo v Beneški Sloveniji dva obmejna prehoda prve kategorije in dva v Kanalski dolini, vendar bi jih lahko imeli kaj več, da bi tako razbremenili obmejnih prehodov v Gorici in tudi našega v Štupci, po drugi strani pa bi tudi pripomogli k turističnemu razvoju sedaj tako mrtvih in zapuščenih vasi. Kaj pomeni imeti prehod prve kategorije, naj povedo ljudje, ki živijo v Štupci ali v Učej. Posebno Učej, ki je bila prej od sveta odrezana vas, je sedaj oživela in ni zato več tako žalostno življenje v njej, saj se tu ustavljajo, posebno v poletnem času, razni turisti, in tudi za voznost ceste je sedaj bolj poskrbljeno, ker je postala mednarodna. V poletnem času vozi celo avtobus večkrat tedensko preko meje, meddržavni promet preke Učej, ki leži tik ob meji, pa tudi nekaj pomeni.

Ze dolgo obljubljajo, da bodo preimenovali v prehod prve kategorije tudi onega na Mostu na Nadiži (nekdanji Ponte Vittorio) pri Tipani, katerega se sedaj poslužujejo samo dvolastniki in s propustnico, ne pa s potnimi listi. Do tja vodi sedaj dokaj dobro urejena gorska cesta, ki povezuje Tipano z Berginjem in Kobaridom. Če bi cesto asfaltirali, bi bilo prav prijetno voziti po njej in na tej točki preiti državno mejo. Isto bi lahko napravili v Čeplesčih in v Polavi v sovedenjskem komun, pa tudi v Robedišču (komun Fojda) in zakaj ne tudi v Solarjih na pobočju Kolovrata v dreškem komun.

Pokrajinska administracija je dala pred nedavnim v gradnjo več kasarn za finančne stražnike prav na naših obmejnih prehodih. To delo bi pravzaprav morala izvesti država, a ker je potreba nujna in ker služi za lokalne potrebe, je prevzela nalogo nase provinca. In prav to nam da misliti, da se bo morda provincazavzela in pritiskala na pristojne oblasti, da bi dali videmski pokrajini, potem ko bo imela urejene prostore za financno in drugo, še kakšen prehod prve kategorije. Ne smemo pozabiti, da šteje videmska provinca okoli pol milijona prebivalcev (prej, ko je imela pod svojim okriljem tudi Pordenone, jih je štela nad 800 tisoč) in da je bilo lansko leto v prvem polletju okoli dva milijona prehodov. Pozabiti pa ne smemo tudi tega, da so naši kraji silno revni in da bi moral prav turizem dopoljevati kmetijstvo in za to možnosti so, le izkoristiti jih je treba znati.

Iz komunskega sveta v Špetru

Zadnja seja komunskega sveta je bila zelo razgibana, ker so sprejeli več važnih sklepov in je bilo zato dosti

diskusije. Med drugim so sprejeli nov gradbeniški pravilnik kot to predvideva deželno prisodništvo za urbanizem. Potrdili so tudi komunski obračun za leto 1968 in sprejeli proračun (preventivo) za tekoče leto, ki je izenačen (predvidevajo toliko izdatkov kot bo dohodkov), ker bodo aplicirali superkontribucije.

Razpravljali so tudi o ustanovi, ki bo skrbela za turistični razvoj Nadiške doline in področje Matajurja in v njeno skupščino imenovali dva svoja člana in sicer prof. Cirila Jusso in Karla Venturini. Nadalje so doleteli tudi nove tarife za trošarinski davek in govejo živino za tekoče leto, sprejeli načrt za razširjenje pokopališča v Dolenjem Brnasu in po zaključku zasedanja so sestavili tudi posebno komisijo, ki bo skrbela za dokončno ureditev sedeža, kjer je državni konvikt.

Sestanek županov

V Špetru so se sestali župani Nadiške doline in sicer iz komun Sv. Lenart, Špetar, Srednje, Dreka, Tavorjana, Podbonesec, Sovodnje in iz Prapotnega, da se razpravljali o turizmu, za katerega upajo, da se bo razvil v teh krajih. Ti komunni so namreč pred nedavnim ustanovili konzorcij, ker samo na ta način je mogoče doseči razne deželne in državne podpore in prispevke. Na shod so povabili tudi podpredsednika deželnega odbora Enza Mora, ki jim

TAVORJANA

Zopet kri na naših cestah

Zelo je vse pretresla huda prometna nesreča, ki se je dogodila pretekli teden v Čedadu in žrtev katere je postal naš vaščan 51-letni Vigio Sabbadini. Mož se je peljal s svojim motorjem in je trčil na nekem ovinku ob avtomobil, ki ga je upravljal 23-letni študent Giuseppe Menotti, poleg njega pa je sedel tudi njegov prijatelj. Sunej je bil tako silen, da je Sabbadinija vrglo s sedeža in je priletel v vso težo ob asfalt, avtomobil pa se je zaletel ob drevo. Vsi trije so dobili zelo hude poškodbe, katerim je na žalost Sabbadini kmalu po prevozu v videmsko bolnico podlegel.

IZ IDRIJSKE DOLINE

Težko pričakovana cesta

Ljudje iz Idrijske doline težko pričakujejo, da bodo uredili cesto, ki povezuje vasi Pojane, Novakovci, most preko Idrije tja do razpotja pokrajinske ceste proti Dolenjem, kjer se odcepi in poteka proti Kravoretu do Spesse, ki leži v čedadskem komun. Ljudje imajo tam okoli svoje njive

je ob tej priliki obrazložil tudi nekatere zakone, ki zadevajo turizem in potem katerih lahko kaj dosežejo, da se njigove vasi rešijo gospodarskega propada. Dežela ima v načrtu, da valorizira Nadiško dolino in področje Matajurja, za kar bo dala na razpolago 450 milijonov lir.

SV LENART

Smrtna kosa

Dne 31. januarja t.l. smo spremlili k zadnjemu počitku 72-letno Justino Predan por. Cravagna, učiteljico v pokoju. Njenega pogreba se je udeležila velika množica ljudi in bližnje in daljnje okolice, kar je znak, da je bila povsod priljubljena in jo bodo zato težko pogrešali.

Nesreča pri delu

V čedadsko bolnico so morali peljati 51-letnega Rema Cecottija, ker se je močno urezal v levo koleno, ko je sekal drva. Ozdravil po v treh tednih.

Nesreča je dohitela tudi 60-letnega Pia Blediča. Ta je namreč tako nerodno padel, da si je pretolkel glavo in se bo moral zdraviti dva tedna.

CEDAD

Obiski v čedadskem špitalu

Direkcija čedadškega špitala sporoča, da je stopil v veljavo nov urnik za obiske bolnikov in sicer: obiski so dovoljeni ob delavnih od 10,30 do 11,30 ure, ob nedeljah pa od 10,30 do 11,30 in od 15 pa do 16 ure.

REZIJA

Koliko upokoencev imamo

Naš komun, čeravno šteje danes samo 2128 rezidentnih ljudi, ima kar 361 upokoencev, ki prejemajo pokojnino INPS (Istituto Nazionale Previdenza Sociale), kar pomeni, da so naši ljudje delali in tudi skrbeli za stara leta. Največ upokoencev je v Svetem Juriju in sicer kar 96, v Osojanih 87, v Stolbici 48, v Učej 32, v Liščecah 26, v Koritih pa jih je 8.

PRED DVAJSETIMI LETI JE UMRL PREŽIHOV VORANC

OB TRETJI IZDAJI SPERANSA

Bili smo v deželi samorastnikov...

18. februarja bo minilo že dvajset let, odkar je v Mariboru mnogo prezgodaj umrl eden največjih slovenskih pisateljev po Cankarju, Prežihov Voranc, s pravim imenom Lovro Kuhar.

Z Vorancem je mogočno in skozi glavna vrata stopila v slovensko književnost slovenska Koroška s svojimi ljudmi in svojo naravno lepoto. Toda Vorančevi koroški ljudje so skozi moč in veličino njegovega talenta postali in ostali v naši zavesti ljudje, ki se v prabitni moči bore kot samorastniki za svoje življenje in svoj obstoj na eni strani proti silam narave, na drugi strani pa proti silam nepravilne in izkoriščevalske družbene ureditve. S svojimi novelami v zbirki »Samorastniki« je Voranc ustvaril takšne like slovenskih ljudi, od pankrške matere do slovenskih fantov v prvi svetovni vojni (prvi in skoraj edini slovenski roman o prvi svetovni vojni, »Doberdob«). Poleg že omenjenih novel (Samorastniki), je Voranc napisal še vrsto romanov kot Požganica, Jamnica in že omenjeni Doberdob. Svoje spomine na burno življenje revolucionarja je popisal v avtobiografske potpisnih delih kot: »Borba na tujih tleh« in »Od Kotelj do Belih vod«, medtem ko je svojo mladost popisal morda v eni najlepših knjig slovenske proze za mladino, v »Solzicah«.

Najti Prežihovo rojstno hišo, in tja smo se namenili ob dvajseti obletnici njegove smrti, ni tako preprosto. Najprej moraš priti v Ravne, od tam pa pod Peco in skozi veličastne koroške gozdove v Kotlje. Od Kotelj pa te vodi pot preko razdrpanih in razžrtih tal, kjer ob poti in na njej bruhajo vodo tipični Vorančevi požiravniki, v oddaljeno Podgoro,

kjer je na hiši št. 13. vzdignjena spominska plošča:

**V tej bajti se je rodil
Prežihov Voranc**

Njegova rojstna hiša danes sicer ni več bajta, kot piše na plošči, temveč moderno in s teranovo obnovljena lepa kmečka hiša, ki jo je sedanji lastnik Feliks Trup, sicer strojni ključavničar v železarni Ravne, pred kratkim obnovil in moderniziral.

Pripovedoval nam je, da je Voranca dobro poznal, da je Voranc dostikrat rad prihajal na obisk svoje rojstne hiše, kjer je njegova mati živela in delala kot kmečka delavka pri Trupovih in tu tudi rodila svojega Lovra, kasnejše Prežihovega Voranca.

Kljub temu, da je Vorančeva rojstna hiša zelo od rok, da je prav na koncu zaprte doline v kotu, saj ne pravijo zaman pri hiši pri Kotniku, pa je Trup povedal, da imajo zlasti poleti, kajti pozimi rapade tukaj visok sneg, zelo veliko obiskovalcev in občudovalcev Voranca, zlasti pa šolske mladine.

Ko smo se poslavljali od ljubeznivega lastnika Vorančeve rojstne hiše, nam je bilo samo žal, da niso v njej uredili nobene spominske sobe, ki bi pričala o velikani slovenskega pripovedništva, o Prežihovem Vorancu, ki mu je smrt mnogo prezgodaj in sredi ustvarjalnega dela iztrgala pero iz rok pred dvajsetimi leti.

Rojstna hiša Prežihovega Voranca

Poziv odbora za proslavo 25-letnice osvoboditve

Odbor za proslavo 25. obletnice osvoboditve je objavil naslednji poziv — manifest:

Italijansko odporiško gibanje se je kot ljudsko gibanje globoko vsidralo v tkivo nacije, tako da ustava in republika nadaljujeta po poti, ki so jo utrli borci za svobodo. Odbor za proslavo poziva sedaj vse državljane, naj 25. obletnica zaključka osvobodilne borbe ne bo le neka formalnost ali priložnost za proslavo, pač pa naj se proslave udeležijo zavestno v duhu idealov svobode in demokracije, ki so nujni pogoji za boljši razvoj družbe.

Obletnica osvoboditve sovpada časovno z dolgo vrsto dogodkov, ki so spremljali delovne množice v njihovih naporih za nadaljnjo emancipacijo in so pri tem ostale zveste ustavnim obveznostim, po katerih je Italija republika, ki temelji na delu. In to še ni vse: bodočnost v svobodi in demokraciji se bo morala še utrditi in pri tem ostati zvesta ustavnemu načelu, ki odklanja vojno kot sredstvo za reševanje mednarodnih vprašanj.

Vsi državljani, vsi državni organi, javne ustanove, združenja, stranke, sindikati ter pomembnejše organizacije naj torej aktivno sodelujejo pri izvajanju ustavnih načel.

Združenja, ki se sklicujejo na odporiško gibanje, so v tem smislu prepričana, da se bodo nove generacije zavemale za utrditev in utrjevanje tistih idealov, ki so narod stali toliko žrtve: svoboda in demokracija se gradita trajno, dan na dan.

Razvoj slovenskega narodnega vprašanja

Državna založba Slovenije v Ljubljani je pred kratkim izdala že zretjo izdajo pomembnega Kardeljevega dela »Razvoj slovenskega narodnega vprašanja«. Ko je mladi Kardelj pred tridesetimi leti pod psevdonimom Sperans v bivši Jugoslaviji, na predvečer druge svetovne vojne, izdal prvič to svoje pomembno delo, je vmesni čas pokazal, kako dragoceno in pomembno delo je bil napisal sedanji vodilni jugoslovanski politik in teoretik. Ko je namreč na podlagi nove, dialektične metode pojmovanja zgodovine razgrnil pred nami zgodovino slovenskega naroda, majhnega naroda v srcu Evrope in vključenega med velike germanske in romanske sosedje, je Kardelj dokazal, nedavna zgodovina pa potrdila, pravico slehernega naroda, pa čeprav majhnega, do nacionalnega obstoja, njegove biti, kulture in zgodovine, s tem pa tudi pravico do njegovega napredka in razvoja, kar postaja danes spričo prebujanja in formiranja cele vrste novih narodov in držav na vsem svetu, pa tudi prebujanja majhnih etničnih skupin v okviru velikih držav, izredno dragocen pripomoček in prispevek za razumevanje, vrednotenje in pojmovanje tega procesa.

Tretja izdaja Razvoja, ki bo v kratkem izšla tudi v nemškem prevodu pri znani

dunajski založbi »Europa Verlag«, pripravlja pa se tudi angleški prevod, je pripravljena in dopolnjena, čeprav je v bistvu ostala ista kot pred tridesetimi leti. Kardelj ji je za drugo, povojno izdajo napisal samo obširen uvod, ki ga najdemo tudi v tretji izdaji.

Za konec poročila o izidu tega pomembnega slovenskega zgodovinskega dela zapišimo še to, da je izšlo ob šestdesetletnici Edvarda Kardelja in se ob tej priložnosti tudi naš list pridružuje vsem čestitkam in želi uglednemu slovenskemu jubilaru vse najboljše ob njegovem življenjskem jubileju.

P.S. Bralce obveščamo, da je Kardeljevo knjigo »Razvoj slovenskega narodnega vprašanja« moč kupiti pri našem uredništvu in naj se zato v tem smislu obrnejo na nas pismeno ali ustno.

Sprememba naslova!

NAROČNIKI, KI SPREMEMIJO SVOJ STARI NASLOV, NAJ SPOROČIJO OBA NASLOVA.

DOGAJA SE, DA SPOROČIJO SAMO NOVEGA, KER PA IMAMO PRI NAS VČASIH VEČ NAROČNIKOV Z ENAKIM PRIIMKOM IN IMENOM, SEVEDA NE MOREMO VEDETI, ČIGAV NASLOV JE TREBA SPREMEMITI.

VIDEM

Počastitev spomina 23 padlih partizanov

Pokrajinski odbor ANPI in APO sta preteklo nedeljo ob zunanem delu zida videmskega pokopališča počastila spomin 23 mladih furlanskih partizanov, ki so jih Nemci ustrelili dne 11. februarja 1945. leta.

Nacisti in fašisti so mlade partizane postrelili iz množevanja proti pogumni akciji skupine furlanskih in ruskih partizanov, ki so 7. februarja leta 1945. vdrli v videmske zapore v ulici Spalato in rešili 73 političnih jetnikov, med katerimi tudi nekateri duhovniki. Od 23 ustreljenih partizanov jih je bilo 14 iz vasi Cava-so Nuovo.

Na nedeljski spominski svečanosti je podal glavni govor Renzo Pilotto, ki je tudi podžupan mesteca Čente. Med prisotnimi so bili tudi občinski odborniki iz

Vidma Frattini, Manfredi in Barbina, občinska svetovalec Azzo Rossi in Tarondo, predstavniki ANPI (Associazione nazionale partigiani italiani) Vincenti, Gobbo, podprefekt dr. Piva ter številne druge ugledne osebnosti.

Za emigrante in njihove sorodnike

Kljub temu, da redno dobivamo iz tujine nakazila za poravnano naročnine, je še precejšnje število naročnikov Matajurja v evropskih in drugih deželah, ki se ne odzovejo našemu vabilu. Ugotovili smo v mnogih primerih, da smo Matajur pošiljali v najrazličnejše države, pa naslovnik časopis ni več našel. Zato bomo prihodnji mesec vsem tistim, ki svojih obveznosti ne bodo poravnali, list prenehali pošiljati.

KORISTNI NASVETI

Najboljše zdravilo za otekale oči od joka ali nespečnosti so obkladki iz toplega kamilničnega čaja.

Da se likalnik ne bo lepil na poškrbljeno perilo, denite v vodo, v kateri ste raztopile škrob, nekaj zrnc soli in likalnik bo gladko tekkel po blagu.

Če je vaša jantarjeva ogrlica izgubila sijaj, jo temeljito zdrgnite s čisto volneno krpo, na katero ste kanili nekaj kapljic olivnega olja.

Pražena kava, ki je že izgubila svoj duh, bo ponovno kot sveža, če jo boste najprej potopili v hladno vodo, potem pa hitro posušili v emajlirani posodi, v kateri jo potresete s sladkorjem v prahu.

Barvni madeži se odpravijo z mešanico iz 4 delov spirita, 3 delov salmijaka in 3 delov terpentina.

Vsak madež s tem navlažimo, čez kakih deset minut zdrgnemo in speremo. Barvne madeže na poliranem pohištvo pa zmehčamo s terpentinom, zbršemo in zgledimo. To velja tudi za steklo.

Konzerva, ki ste jo načeli, naj ne ostane v pločevini, temveč jo takoj izpraznite na krožnik. V pločevini se konzerva brž pokvari in je lahko hudo strupena. Če pri kupovanju v trgovini je potrebno pogledati, če je konzerva dobro zaprta. Mleko iz konzerve shranjujte na hladnem ali v temnem prostoru.

Če hočemo na primer iz tiskanega blaga odstraniti apreturo, ga nikar ne kuhajmo. Bolje je, če blago najprej za nekaj ur namočimo in nato operemo v vodi, ki smo ji dodali sladni ekstrakt (čajna žlička na liter vode). Sladni ekstrakt povzroči vrenje, ki razkroji škrob, iz katerega je apretura napravljena.

Staro gobo za umivanje uporabimo lahko še za čiščenje preprog. Namočimo jo v salmiakovo vodo, dobro ozmemo in drgnemo po preprogi. Celotno pasje dlake, ki jih s krtačo ali sesalcem za prah težko odstranimo, stara goba pobere.

Pletene mize ali stoli se po navadi najprej pokvarijo pri nogah. Z ličjem iste barve jih lahko spet popravimo.

Lovro Kuhar - Prežihov Voranc

Naša junca

Pri hiši smo imeli samo en par volov. Dveh parov hube ni zmogla. Oče je pač skrbel, da je vole doma priredil, če se je dalo, ker mu je ostajal izkupiček prodanega para, s katerim je potem poravnaval najemnino in druge potrebe. Kadar pa se mu prireja ni posrečila, je po prodaji težjega para kupil lahke, povečini še neuke junce, da mu je vsaj razlika med težo ostajala.

Zato je bil pri nas tako imenovani uk skoraj na dnevnem redu. Medtem ko so težki kmetje v soseski orali s privajenimi, modrimi voli sami, brez gonjača, je bil pri nas večer napor s priučevanjem, ki se je ob setvi stopnjevalo do boja.

Kadar so se junci prvič napregali, je bil vedno posebno pomemben dan. Takrat je bila tudi mati zraven, ker jaz še nisem mogel krotiti juncev in je oče sam gonil. Toda moral sem biti zraven, da se navadim, kakor je zatrjeval oče. Skoraj brez izjeme so se vsi junci jarma prestrašili kakor vrag križa. Ko so bili slednjič vpreženi in so čutili okorni

les na vratu, jih je prevzela groza, da so drgetali po vsem životu.

Mati je prišla z žegnano vodo, oče pa je napravil pred hlevskimi vrati križ s tistim prizemnikovcem, katerega je potem med ukom razbil na junčevih plečutih. Materi se je stožilo. »Jarem, jarem... Zdaj se začne trpljenje.

»Mora biti, le pojdimo...«.

»Kakor ljudje...«.

Uk se je navadno začel z vlako. Ko sta junca začutila težo vprege, sta po navadi uporno obstala. Najprej smo poskušali, da ju zlepa spravimo dalje, in oče ju je tešil in zapeljeval s soljenim kruhom ali kvasom. Kadar to ni pomagalo — in to je bilo skoraj zmeraj — je prišel bič na pomoč in to je vedno izdalo. Oče je bil oborožen s prizemnikovcem; to je posebno prirezan smolnat krepelec, ki ga je za take primere nalašč rezal iz stelje in ga shranjeval. Mati, ki je bila pri brani, je imela v rokah dolgo habino, poleg tega pa sem bil še jaz pripravljen.

Čudil sem se, kako je mogla žival prenašati take in tako številne udarce. Rajši se je potajila, skrčila, kakor pa da bi potegnila. Včasih smo morali med pretepanjem počivati, ker so nam otrpnile roke, med počitkom pa so starši spet poskušali s prigovarjanjem in z dobroto.

»Taka je vajina usoda! Tudi ubogi ljudje so večno vpreženi«, se je oproščala mati.

Potem smo se spet zagnali. Spet so padali udarci, da se je dlaka kar usipala. Slednjič sta junca sprevidela, da je

tak način upora nesmiseln, preblesten, in sta poskusila na drug način, kako bi se osvobodila suženjskega jarma. Nenadoma sta planila in sta skušala pobegniti z vprego vred. Očeta, ki ju je držal za vrv, ovito okrog rogov, sta potegnila za seboj in ga skušala potepati. Ta pa vrvi ni izpustil tudi potem ne, ko sta ga resnično dobila pod noge in sta mandrala po njem ter ga vlekla preko njive, temveč se je krčevito oklepal, dobro vedoč, da sta junca izgubljena, ako z brano pobegneta. Obenem ju je skušal biti v gobca, v oči, in kamor je padlo, da bi ju zadržal.

»Vaha-a-a! Vaha-a-a!...« je oralo čez njivo.

»Ne izpusti, za božjodelj, ne izpusti!« je vpila mati in se vrgla z vsem telesom na brano, da bi otežila beg. Pod njeno težo se je brana zasajala v zemljo in junca sta se kmalu zasopla ter obstala z obupanimi, krvavimi očmi.

»...Ali ni izhoda, ali ni rešitve?« se mi je zdelo, da berem v teh raztajanih očeh.

Ko je bil prvi upor premagan, zlomljen z udarci in z vabami zapeljivih besedi, sta se junca polagoma začela vdajati v usodo. Sèm pa tja je odpor proti jarmu, proti okovom še vzplamtel; skušala sta preskočiti oje, ki ju je oviralo, toda težja vprega pa žgoči udarci in prigovarjajoče, enozvočno in mamljivo doneče besede so te izbruhe kmalu zadušili. In čez dober teden sta junca kot mlada, zdaj že krščena voliča stopala v vpregi, mirno nosila jarem ter se vdala v usodo...

Jirs in Bavh, odlomek

za naše mlade bralce

Zvezda se utrne Iz strahu korajža

Kadar se kdo zlaže, se utrne ali odrta zvezda, pa nekam daleč v deveto deželo, pade druga, pade tretja. Potem se prikaže od nekod škrat Dolgograd. Zmaje s sivo glavo, pogleda sem in tja in reče: «Kje je tisti širokoustnež, ki pomendra vse besede? Dajte ga meni, da greva po svetlu».

Tako se je zgodilo Poljančevemu Primožu. Dvadrat, trikrat je povedal po svoje in že je prišel od nekod škrat Dolgograd. Prijel ga je za roko in sta odpotovala. Šla sta po strmi poti. Vsak trenutek si moral paziti na korak in krenjo. Pa je vprašal škrat:

«Kaj pa doma, ali si kaj priden?».

Primož ni niti pomislil na vse, kar je napravil prav ta dan. Kar tjavdan je prikimal in potrdil:

«O ja, priden pa in kako!».

Komaj je izrekel, že so se utrnele zvezde, prva druga in tretja, šinile so po nebu in utonile v mraku. Škrat je nekaj zagodel, jezno potegnil Primoža za seboj in hitela sta, da bi prišla čimprej do vrha. Pa je spet vprašal škrat čez trenutek:

«Kaj pa mati — ali jo zmeraj poslušam?».

Primož je že nekoliko pomislil, tehtal je in mencial, nazadnje je ravnodušno dejal:

«Kako pa naj bi, seveda jo poslušam».

Nekaj je moralo biti napaka, zakaj ta trenutek se je osul poln šop zvezd. Padle so v temo ko goreča metla in izginile v nič. Primož je začuden obstal. Škrat ga je pa povlekel za seboj, češ, da je treba hiteti, dokler sploh še kaka zvezda sveti. In sta lezla navkreber, od skale do skale. Primožu je včasih spodletelo, ker ni predobro videl. Škrat je pa bil uren. Kakor ptič je poskakoval s kamna na kamen.

Čez nekaj časa je vprašal zamolklo:

«Kaj pa na cesti, ali se kaj pretepaš?».

Primož se je spomnil na razgrete obraze, na raztrgano srajco in na razbite šipe. Toda naglo se je otresele zadrege. Drzno je odkimal:

«Zakaj bi se pa pretepal, saj nisem ravno tak razbojnik!».

Ta trenutek se je svet nekako zazibal, zvezda za zvezdo se je osipala nekam v temo. Preden se je Primož ovedel, sta bila s škratom v popolni temi «Kaj pa zdaj?» je onemel.

«Nič, pojdeva pač v temi», je dejal škrat.

Njemu je bilo lahko. Škrati imajo take oči, da vidijo tudi ponoči. Primož je pa tiral z nogami po tleh in pri vsakem koraku mu je spodrsnilo. Zdaj je stopil na oster rob, zdaj je zadel s prsti ob kamen, zdaj se je zbedel ob trnje. Nato ga niso niti noge držale več, zdrsil je na tla in se pobil na komolcih in kolenih.

«Treba je hiteti, da naju ne dohitijo volkovi, » je rekel škrat.

Res so tulili nekje za

njima. Škrat ga je vlekel za roke in Primož je odletaval sem in tja. Nogi sta mu krvaveli. Telo mu je oblivala vročina in utrujenost.

«Ali ne bo več zvezd?» je jokal.

«Nič več, vse si pogasil, ker nisi govoril resnice», je dejal škrat. «Zdaj morava pa potovati v temi».

«Joj, prejoj, nikdar več tako», je obljubljal Primož.

Bolj in bolj so se bližali

volkovi in strahovito zavijali s svojim tuljenjem. Ko so prišli že tako blizu, da so tik pred njima zamigotale njihove iskre se oči, se je Primož sesedel in ni mogel nikamor več. Zakril si je obraz z obema rokama in bridko zajokal. Približal se mu je prvi volk in široko odprl žrelo.

Takrat je Primož preplašeno dvignil roke — in se zbudil.

Žrtvovana deklica

Ob Rumeni reki na Kitajskem so imeli čuden običaj. Vsako leto so žrtvovali rečnemu bogu mlado deklico, da bi ne bilo, kakor so dejali duhovniki, povodnji.

Zgodilo se je, da je bogati družini odraslo dekle. Prišli so duhovniki in rekli: «Letos bomo žrtvovali vašo deklico!». Starši pa so duhovnike podkupili z denarjem, da so zapustili hišo. Nato so odšli v kako revno družino in dejali: «Rečni bog zahteva vašo deklico, sicer bo poslal povedenja! Naslednji dan so deklico oblekli v najlepšo obleko, jo odpeljali s čolnom na sredo reke in jo vrgli v vodo.

Nekoč je tej deželi zavaladal moder poglavar. Tudi on se je v zlatega vozu udeležil svečanosti obreki. Mnogi radovednežev je stala na bregu in čakala, kdaj bodo vrgli v valove deklico, ki je ihtela v krogu duhovnikov.

Deklici so bili šteti zadnji trenutki življenja: njeni so se poslavljali od nje, mati je ni mogla zapustiti. Ze so ukazali duhovniki, naj stopi v čoln, ki naj bi jo odpeljal na sredo Rumene reke.

Tedaj se je dvignil na zlatem vozu poglavar in zaklical:

«Stojte! Nekdo mora prej v grad rečnega boga; sporoči naj mu, da je nevesta pripravljena in da naj ji sam pride naproti».

Duhovniki so prebledeli, nato se oglašali prvi: «Te navade ni bilo!».

«Pa naj bo od danes dalje!» je ukazal poglavar in pomignil svojim služabni-

kom. Zgrabili so duhovnika in ga vrgli v deročo reko.

Nekaj časa so čakali, nato je poglavar spregovoril: «Ne posreči se mu najti poti do gradu rečnega boga, morda bo komu drugemu sreča milejša?». Mignil je služabnikom, ki so pograbili drugega duhovnika in ga vrgli v deročo reko.

Spet so čakali nekaj časa, a bog ni hotel priti. Poglavar se je razsrdil in že so se roke služabnikov stegnile proti tretjemu duhovniku.

Tedaj pa je duhovnik padel na zemljo in za njim vsi duhovniki. Z obrazom na tleh so prosili milosti in rotili poglavarja: «Nikdar več ne bomo žrtvovali deklic rečnemu bogu, usmiljenje!».

Poglavar je vrnil deklico njenim staršem in ji podaril prelepo poročno obleko. Od tedaj je prenehal ta neumni običaj.

HVALEŽNI MEDVED

Gori nekje v gorah je šivala gospodinja v senci pod drevesom in zibala otroka.

Naenkrat prilomasti — pa prej ni ničesar opazila — medved in ji moli tace, v kateri je tičal velik trn. Žena se je ustrašila, a medved le milo in pohlevno godrnja. Zato se ojunaci in mu izdere trn iz tace. Mrcina grda pa zvrne zibel, jo pobaše in odide.

Čez nekaj časa pa ji zopet prinese zibel, napolnjeno s sladkimi hruškami.

Zakaj imajo veje trd les

Kristus in sveti Peter sta hodila tudi po naših krajih. Prišla sta mimo neke gostilne, iz katere se je slišalo vpitje in vrenje. Bili so tesarji, ki so pili in razgrajali.

Sveti Peter je bil žejen in je nagovarjal Gospoda, da bi se šla okrepčat. Gospod pa ni hotel iti. Sveti Peter pajlesilil v gostilno. «No, paidi!» reče gospod in mu naredi, da je nosil na hrbtu gosli. Ko vstopi, so bili vsi veseli, da je prišel godec. «Zagodi, no, zagodi!» so ga nagovarjali tesarji. Sveti Peter pa je žalostno gledal, ker ni vedel, da ima gosli na

hrbtu. Gostje so se začeli hudovati in so ga natepli. Jazen pride iz gostilne, Kristus pa se mu je smejal. «No, si kaj dobil?», ga vpraša. «Preto sem jih dobil, da jih kar čutim», pravi sveti Peter. «Ti, Gospod, napravi no tesarjem, da bo ves les trd kakor kost, da bodo prav trpeli, če bodo sekali in tesali». Gospod odvrne: «To bi bilo preveč. Da pa ne bodo čisto brez kazni, naj pa bodo veje trde, da bodo vsaj malo trpeli».

In od tega časa je vejat les trd.

Dva brata sta drvarila v gozdu. Poleti je bilo in vroče. Ožejala sta. Pa stopita v dolinico, ob njenem koncu je bil mrzel studenec, tesno je bil zagrajen ob straneh s skalami, da ni moglo sonce do njega — zato mu je bila voda hladna. Prvi brat je bil drobne glave, legel je in se napil do mile volje. Potem se je umaknil bratu, ta je imel bučo bolj široko, ušesa košata, teže mu je šlo, da jo je stisnil do vode. Pa ko se je napil, mu nesrečna buča ni mogla nazaj, košati ušesi sta se mu bili zagostili za kamnito steno.

Napenjal se je in jokavo stokal: «Ojoj, ojoj!». Brat je bil nevoljen in mu je prigovarjal: «Korajžen bodi! Če ti je šla betica noter, bo šla tu-

di ven - ta čas se ti ni pore-dila! Kar butni kvišku!».

Oni pa se je bal za svoja žlahtna ušesa, da se mu ne bi potrgala, in prelepo je prosil brata, naj se ga usmili, ojoj, ojoj, urno naj stopi domov po pomoč in orodje, da bodo ob strani odkrušili skalo in pomagali glavi iz stiske!

«Sram te bodi - šlapa si!» se je zakregal brat. «Naj pa bo in grem! Toda pazi, v tej hosti so volkovi! Če bo mrcina prišla, varuj se in kriči, da te ne ugrizne!».

«Križana nebesa!» je zavajkal oni, «kako naj vem, da je volk, ko imam glavo v luknji in nič ne vidim?»

«Mrzel gobec ima», ga pouči brat, «hitro ga boš spoznal, ko se te bo dotaknil!».

Se požuri brat, kakor da

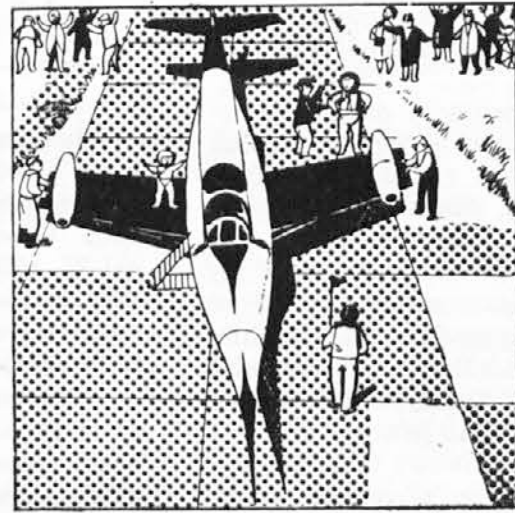
hiti domov. Toda je stopil le po sekiro in se je takoj vrnil k studencu.

Oni je slej ko prej ležal klavarno s trebuhom na tleh, z glavo v skalnati pasti in premilo ječal: «Joj, ojoj, ojoj, ojoj! Kaj bo! Kaj bo! Hlače pa je imel vzd raztrgane».

Brata s sekiro je dražila mehkužnost onega. Neslišno se je približal tik do njega, gola koža se mu je svetila iz hlač, pa mu je rahlo pritisnil nanjo mrzlo uho sekire.

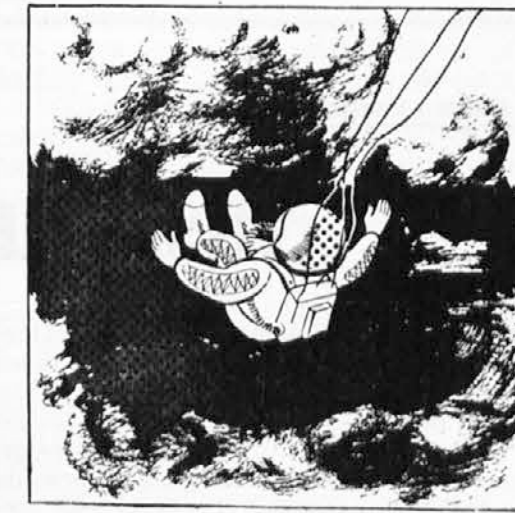
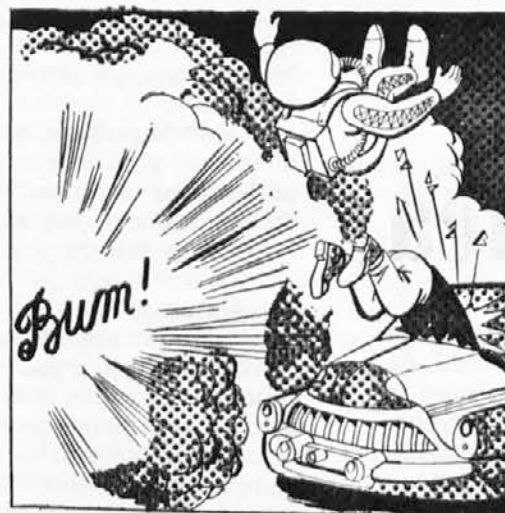
Pa je neusmiljeno zarjul oni: «Volk, pomagajte, volk!» in je na vso moč mahnil z glavno kvišku. Pa je bila glava še tisti hip rešena iz precepa - le ušesi sta pustili malo kože skalini za spomin.

Včasih je strah oni, ki da korajžo.

1. Stric Miha je sedel v toplo zakurjeni sobi in gledal v velik zemljevid, ki je ležal na mizi. Matiček je občudoval globus in ga vrtel, da so dežele na njem kot blisk letele mimo njegovih oči. Ljubljansko geografsko društvo je bilo namreč poslalo stricu — kot izkušenemu svetovnemu potniku — častno vabilo, naj se, kot prvi Ljubljančan, pripravi za ekspedicijo na Mount Everest. To je bila težavna in odgovorna naloga, toda stric se je ni ustrašil. «Čast, komur čast», si je rekel. «Uspel bom prav tako, kot ti prekljani Angleži». S prstom je šel preko Indije in Kitajske na Tibetansko pogorje ter se ustavil na črni piki, na Mount Everestu. «Premagam ga!» je zavpil, da je Matiček kar poskočil.

2. Na ljubljanskem letališču ju je čakalo raketno letalo, ki ga je geografsko društvo najelo za strica. Razne merilne priprave, maske, dihalni aparat s kisikom, zimske obleke in druge potreščine so že bile v letalu. Kljub mrazu in vetru je obdajala letalo množica Ljubljančanov. Stric se je vmes navdušen motovilil okrog izpušnih cevi in dajal mehanikom še zadnja navodila. Zelo je bil ponosen, ko je zagledal pred seboj dopisnika nekega lista. Ta se je z velikim trudom prerinil do njega, da bi dobil še nekaj dragocenih podatkov za članek. Načelnik letališča je še poslednjič stisnil stricu roko in žele hotel dati znak za polet. Ljudje so pričeli vzklikati in mahati z robčki. Tedaj pa...

3. Matiček, ki je iz radovednosti stikal po kabini in preizkušal vzvode, je pritisnil na neki gumb. Ena izmed raket se je s strašnim pokom sprožila in izpuh je odnesel presenečenega strica proti oblakom. Novinarja je vrglo na letališko stavbo, a načelnika letališča na glavo v bližnji avtomobil. Joj, to je bil preplah! Vse je bežalo, kar je le moglo. Matiček je bil še toliko priseben, da je zavpil: «Gasilce!», že je stekel k telefonu. Ko so si gledalci polagoma opomogli od strahu, so nestrpno čakali, kaj se bo zgodilo. Kmalu nato sta se tudi novinar in načelnik rešila neprijetnega položaja.

4. Stric je med poletom ugotovil, da ga je zaneslo v ogromen bel oblak, iz katerega je molel samo noge. «Ta presneta reč in ta Matiček!» je godrnjal. «In kaj bo sedaj? V oblak me je zanesel zračni pritisk, a to ni najhujše. Teže bo priti nazaj na zemljo. Saj se bom ves pobil». Krčevito je pričel kriliti z rokami in nogami. Tako se je še nekaj časa obdržal med oblaki. A potlej je opesal in pričel padati vedno hitreje. Okoli ušes mu je žvižgal veter. Zamižal je in si ni upal pogledati navzdol. V zraku ga je preobrazilo kot žogo. Vrane, ki so se sprehajale po svojih zračnih poteh, so ga začudeno obletavale.